

Sammanfattning

Förväntningar i skuggan av en osäker omvärld

Den återkommande osäkerhet som präglat världsekonomin sedan finanskrisens utbrott var tillbaks tidigare i år och avbröt ännu en kort period av återhämtning. Tiden efter halvårsskiftet har ändå kännetecknats av återvunna, men allt mer nervösa, förväntningar om att svensk exportefterfrågan åter ska börja ta fart. Det största orosmolnet är att Tyskland, som bromsat den ekonomiska nedgången i Europa under finanskrisen, nu visar tydliga tecken på stagnation. Den tveklöst viktigaste förklaringen till de återvunna förväntningarna är att bedömare allt mer säkert placerar USA:s ekonomi i början av en stabil uppgångsfas. Den samlade bilden är således att förväntningar ännu en gång byggts upp kring att USA återtar sin roll som draglok i världsekonomin. Samtidigt är oron för framtiden högst påtaglig med tanke på strukturella problem inom såväl den europeiska valutaunionen som bland de så kallade tillväxtländerna. De senaste månaderna har fokus åter hamnat på negativa signaler från omvärlden och förväntningarna som åter byggts upp sedan i somras har blivit alltmer ifrågasatta. Åtminstone om man blickar förbi prognosperioden (2014-2015) förväntas drivkraften för svensk ekonomi byta tyngdpunkt från inhemsk konsumtion till exportefterfrågan, vilket gynnar Blekinges industri-tunga arbetsmarknad. Att exporten som väntat tar fart nästa år får dock anses vara behäftat med ganska stor osäkerhet.

I höstens prognosundersökning ger länets industriföretag hursomhelst uttryck för viss optimism inför det kommande året. Dock är det den privata tjänstesektorn som står för huvuddelen av de förbättrade framtidsutsikterna som noteras jämfört med vårens undersökning. I kraft av sin storlek blir vård- och omsorgssektorn den stora jobbmotorn under prognosperioden och i högre utsträckning gäller det 2014. Tillsammans med näringen företagstjänster, den andra jobbmotorn, står sektorerna för över åtta av tio av totalt nästan 600 nya arbetstillfällen som skapas i år. Det finns vissa tecken på att sysselsättningen i länet är på väg att ta fart igen efter inbromsningen tidigare i år, men bedömningen är ändå att nästa år inleds betydligt svagare än det innevarande året. I omvänd ordning tar sysselsättningstillväxten istället fart under andra halvan av året och för helåret blir tillväxten oförändrad och slutar på 0,9 procent. Jobbskapandet inom Företagstjänster men framförallt inom vård- och omsorgssektorn tappar fart men står ändå tillsammans för 65 procent av de nästan 600 nya arbetstillfällen som tillkommer under 2015. Även byggsektorn tappar fart men fortsätter att generera många jobb under nästa år. Länets industri går däremot från en minskning av antalet anställda till en marginell ökning nästa år och utbildningssektorn står för en liknande utveckling. Bland de starkaste tillväxtnäringsringarna under 2014 är det bara IKT-sektorn (information, kommunikation och telekommunikation) som tar ytterligare fart under 2015 men även hotell- och restaurangbranschen fortsätter att generera många nya jobb. Sammanfattningsvis blir sysselsättningstillväxten under 2015 betydligt bredare, vilket väger upp för att flera av de starkast jobbskapande näringarna tappar fart från höga nivåer.

Arbetslöshetsminskningen dämpas under första halvåret

Under prognosperioden tilltar förutom sysselsättningsökningen också arbetskraftens ökning och det gör att minskningen av antalet arbetslösa hålls tillbaka. Under det fjärde kvartalet i år är bedömningen att i genomsnitt nästan 8 200 personer kommer vara inskrivna arbetslösa, motsvarande 11,1 procent av arbetskraften och en minskning med 271 personer jämfört med samma period året innan. Under det kommande året upprepas alltså nivån på jobbtillväxten efter ett starkare andra halvår. Samtidigt förväntas arbetskraftsökningen tillta ytterligare, till följd av ökad invandring, vilket medför att sysselsättningseffekten på antalet arbetslösa dämpas. Trots detta minskar antalet arbetslösa i Blekinge med ytterligare 258 personer under 2015. Vid det sista kvartalet nästa år kommer därmed i genomsnitt nästan 7 950 personer vara inskrivna arbetslösa eller motsvarande 10,7 procent av arbetskraften.

Stora utmaningar men avgörande möjligheter

Det saknas inte utmaningar för arbetsmarknadspolitiken i Blekinge. Länet har fortfarande högst ungdomsarbetslöshet i landet och en näringslivsstruktur med relativt få så kallade ingångsjobb. Däremot är bedömningen att det finns goda möjligheter att framgångsrikt motarbeta arbetslöshetsproblematiken i länet under de närmaste åren. En annan viktig utmaning är att stärka de personer som har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden för att öka deras möjligheter att komma ut i arbete. Det handlar i stor utsträckning om nyanlända invandrare och långtidsarbetslösa individer, grupper som ökat kraftigt i spåren av finanskrisen och som liksom ungdomar gynnas av tillgången på ingångsjobb. I dagsläget uppgår antalet arbetslösa som räknas som särskilt "utsatta" till cirka 4 700 personer, vilket motsvarar sex av tio inskrivna arbetslösa och är långt mer än en fördubbling från de cirka 2 000 som gällde innan finanskrisens utbrott.

Samtidigt som många personer är utan arbete i länet finns det arbetsgivare inom i stort sett samtliga näringsgrenar som upplever brist på arbetskraft. Den mest omfattande bristen återfinns inom hälso- och sjukhusvården samt IKT-sektorn. Men även byggbranschen och industrin står för betydande flaskhalsar, som dessutom riskerar att snabbt förvärras vid en mer uthållig konjunkturuppgång. Det är uppenbart att stora delar av bristproblematiken på länets arbetsmarknad utgör ett strukturellt och komplicerat problem, som måste angripas med långsiktiga och samverkande insatser. Den bristande kompetensförsörjningen kommer därmed fortsätta att begränsa jobbskapandet på länets arbetsmarknad, vilket inte bara gäller yrken som kräver en längre eftergymnasial utbildning. Sannolikt är en framgångsfaktor att så långt som möjligt involvera arbetsgivarna i den ständigt pågående processen med kompetensförsörjning till arbetsmarknaden. Det gäller i synnerhet länets industri. Inte minst handlar den här utmaningen om att verka för en mer kunskapsintensiv och konkurrenskraftig industri som *på samma gång* bidrar till att utveckla den privata tjänstesektorn och skapandet av ingångsjobb.